

СФАЦЕЛЯРІЯ КАРЛИКОВА

Sphacelaria nana Nägeli ex Kütz. /=*Sphacelaria saxatilis* (Kuck.) Sauv./

Родина Сфацелярієві — Sphacelariaceae.

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Наукове значення

Рідкісний вид, типовий представник глибоководної чорноморської альгофлори.

Ареал виду та його поширення в Україні

Середня частина атлантичного узбережжя Європи, в Середземному та Чорному морях. Чорноморський локалітет: пн.-зх. регіон (Філофорне поле Зернова), Овідіопольський р-н Одеської обл. та Каркінітська затока, Ярилгачська бухта; Бакальська коса, а також окол. м. Феодосія. Адм. регіони: Од, Кр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється зрідка групами та окремими таломами (відзначене різке зниження чисельності за останні 10–15 років).

Причини зміни чисельності

Антропогенний вплив (евтрофування водойм).

Умови місцезростання

Морські акваторії, бентос та перифітон на черепашнику (на глибині 25–40 м), камінні та водоростях (*Cystoseira*, *Phyllophora*). Олігосапробіонт.

Загальна біоморфологічна характеристика

Багаторічник. Слань заввишки 2–3 см, має вигляд дернинок. Прикріплюється до субстрату ризоїдами та маленькими пластинками. Вертикальні нитки слабо розгалужені, бічні гілки подібні до головної осі та мають таку ж товщину. Членики з розрідженими вторинними поперечними перегородками.

Можуть бути в 1,5 раза довші за ширину. Розмножується статевим (багатоклітинними циліндричними спорангіями) та безстатевим шляхом — спороутворення (одноклітинними, майже кулястими спорангіями) і столонами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Вид занесено до ЧКУ (1996). Охороняється в Карадазькому ПЗ, Філофоровому полі Зернова, заказнику «Мис Айя» та природному аквальному комплексі поблизу мису Сарич. Слід контролювати стан популяцій виду та обмежити господарську діяльність на шельфі.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Зинова, 1967; Калугина–Гутник, 1975; ЧКУ, 1996; Калугина–Гутник, Евстигнеева, 1993; Маслов и др., 1998; Мильчакова, 2003; Zaitsev, Alexandrov 1998; Algae of Ukraine..., 2006.

Автори: П.М. Царенко, Н.А. Мильчакова
Малюнок: Т.М. Немеровська

ПЕТАЛОНІЯ ЗОСТЕРОЛИСНА

Petalonia zosterifolia (Reinke) Kuntze

Родина Сцитосифонові — Scytosiphonaceae.

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Наукове значення

Рідкісний вид з обмеженим ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Характеризується середземноморським та індо-аркто-атлантичним ареалом, трапляється біля чорноморських берегів України, Болгарії, Румунії і Туреччини та в Середземному морі, а також в Атлантичному (Велика Британія, Данія, Канада, Нідерланди, Норвегія, Португалія, США, Швеція), Північно-Льодовитому (Росія) та Індійському (Австралія) океанах. Широкобореальний вид. Чорноморський локалітет: окол. м. Ялта, ПЗ «Мис Мартьян». Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Популяції локальні, малочисельні.

Причини зміни чисельності

Антропогенне навантаження (евтрофування).

Умови місцезростання

На камінні та скелях в межах морських акваторій.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань вузьколійна, до 20 см завдовжки та до 2 мм завширшки, жовто- або темно-бура, спіралью скручена, на верхівці з 2 невеликими лопатями, внизу сильно звужена та переходить в невелике тонке стебло з малень-

кою підшовою. Пластинка багатшарова: з 6–10 шарів великих кутасто-заокруглених безбарвних клітин, центральної невеликою порожнини та одного шару дрібних забарвлених клітин кори. Спорангії багатоклітинні, ниткоподібно-циліндричні, рясно представлені на поверхні пластинки.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в ПЗ «Мис Мартьян». Необхідне створення альгорезерватів у межах акваторій, де розвивається вид.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

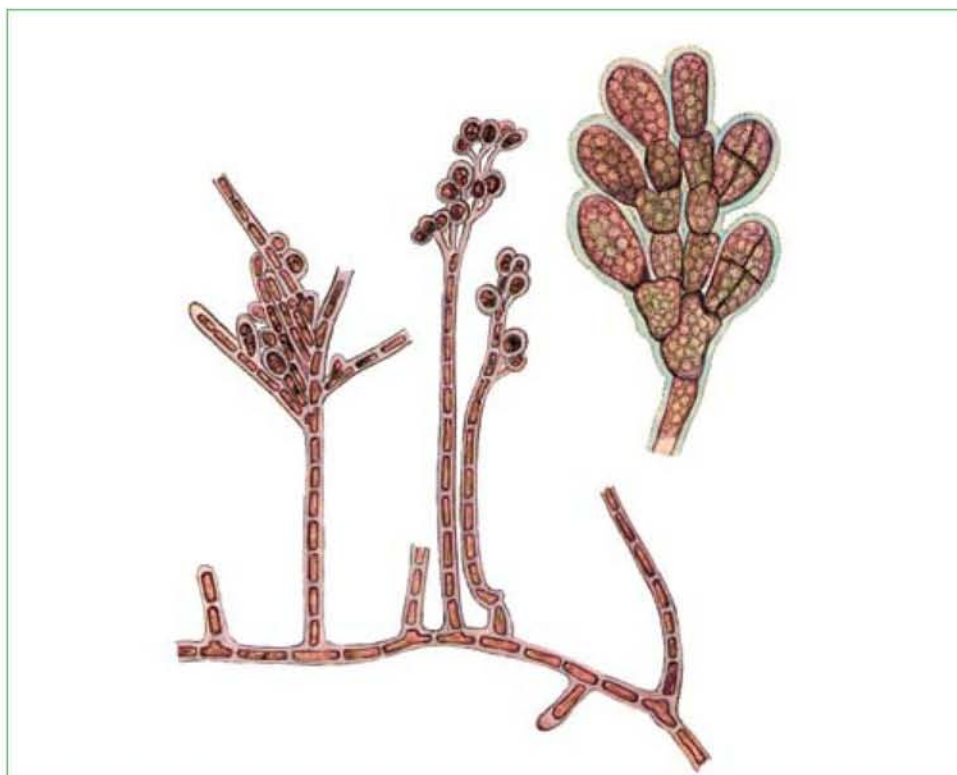
Зинова, 1967; Калугина-Гутник, 1975; Маслов и др., 1998; Algae of Ukraine, 2006.

Автори: І.І. Маслов, П.М. Царенко

Фото: І.І. Маслов

РОДОХОРТОН ПУРПУРОВИЙ

Rhodochorton purpureum (Lightf.) Rosenv.

Родина Акрохетові — Acrochaetiaceae.

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення
Вид із ареалом, що зменшується.

Ареал виду та його поширення в Україні
Характеризується каспійсько-середземно-морським та аркто-паціфіко-атлантичним ареалом. Відомий з морських та океанічних водойм Європи, Азії, Пн. Америки. Причорноморський локалітет: Березанський та Тілігульський лимани. Чорне море: Одеський, Керченський та Тарханкут-Севастопольський регіони, Пд. берег Криму. Адм. регіони: Од, Мк, Кр.

Чисельність та структура популяцій
Популяції локальні, невеликі. Спостерігається тенденція до скорочення чисельності.

Причини зміни чисельності
Антропогенне навантаження (евтрофування).

Умови місцезростання
Переважно у морських водах, а також у солоних (солонуватих) лиманах.

Загальна біоморфологічна характеристика
Слань до 2–3 мм заввишки, сформована вільно сланкими нитками та вертикальними слабо розгалуженими довгими стеблами 10–15 мкм завтовшки. Основні бокові гілки

довгі, нерідко зближені між собою, з короткими простими або злегка розгалуженими гілочками біля вершини. Довжина клітин в 1,5–2,5 разів більша за ширину. Тетаспори еліпсоподібні, розвиваються на верхівках коротких гілочок в пучках по 1–3 на одній клітині.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони
Охороняється в Чорноморському БЗ та ПЗ «Мис Мартьян». Необхідне створення альгорезерватів у межах акваторій, де розвивається вид.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Зинова, 1967; Калугина–Гутник, 1975; Маслов і др., 1998; Ткаченко, 2001; Ткаченко, Ковтун, 2001; Ткаченко, Маслов, 2002; Algae of Ukraine..., 2006.

Автори: І.І. Маслов, П.М. Царенко
Малюнок: Т.М. Немеровська

БАТРАХОСПЕРМУМ ЗОВНІШНЬОПЛІДНИЙ

Batrachospermum ectocarpum Sirodot

Родина Батрахоспермові —
Batrachospermaceae.

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення

Рідкісний вид. Один з небагатьох видів червоних водоростей прісних водойм.

Ареал виду та його поширення в Україні

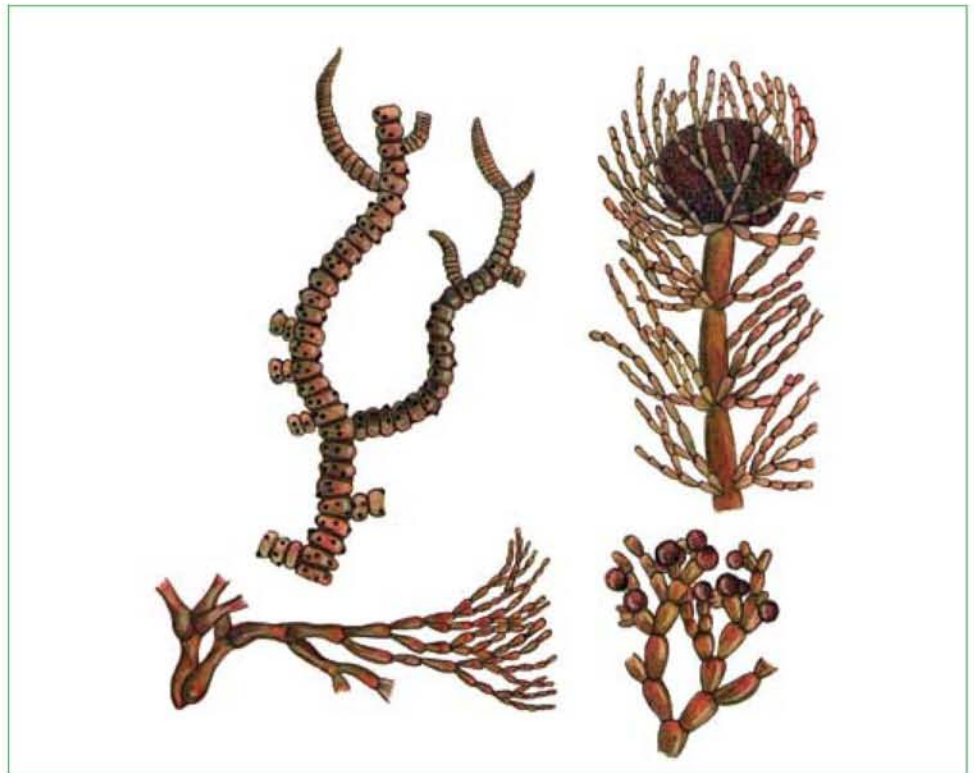
Вид поширений у Пн. Америці, Центральній і Сх. Європі та Азії. Формує три розірвані локалітети: поліський (Київське Полісся: болото, Броварський р-н Київської обл.; Волинське Полісся: болото Гали і болото Довга Гряда Рівненської обл.) і карпатський (Українські Карпати: струмок, окол. с. Сіль Велико-Березнянського р-ну Закарпатської обл.). Адм. регіони: Рв, Кв, Зк.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється зрідка, спостерігається тенденція до зникнення.

Причини зміни чисельності

Антропогенний вплив (меліоративні заходи: осушення боліт та евтрофування водойм — забруднення річкових і болотних біотопів).

Умови місцезростання

Річки і струмки з повільною течією, а також евтрофні та мезотрофні болота (серед обростань занурених у воду рослин та дерев'яних предметів).

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань сіра або буровато-оливкова, іноді червоно-фіолетова, інколи всередині яскраво-зелена. На ранній стадії розвитку конусоподібна, згодом стає дернистою до 2–12 см заввишки. Галуження нерівномірне (іноді однобічне), моноподіальне або псевдодихотомічне. Головна вісь завжди добре помітна. Побудована з вузлів і меживузль, останні з яких вкриті щільною корою. На вузлах — кільця розгалужених, кулястих, еліп-

соїдних або діжкоподібних, звичайно відокремлених одна від одної, іноді з'єднаних та видовжених на верхівках гілочок. Одно-, дводомна рослина. Розмножується статевим (оогамія; трихогіна — булаво-, діжко- або урноподібна, гонімоласти численні, розміщуються по краях кілець гілочок) і нестатевим (моноспорами) шляхом.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Вид занесено до ЧКУ (1996). Необхідне створення альгорезерватів у межах річкових та болотних біотопів, де розвивається вид.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Мошкова, 1970; Мошкова, Фролова, 1983; Паламар, 1957; ЧКУ, 1996; *Algae of Ukraine...*, 2006.

Автор: П.М. Царенко
Малюнок: Т.М. Немеровська

БАТРАХОСПЕРМУМ ДРАГЛИСТИЙ

Batrachospermum gelatinosum (L.) D. C. (= *Batrachospermum moniliforme* Roth; *B. densum* Sirodot; *B. moniliforme* f. *densum* (Sirodot) Israelson)

Родина Батрахоспермові —
Batrachospermaceae.

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

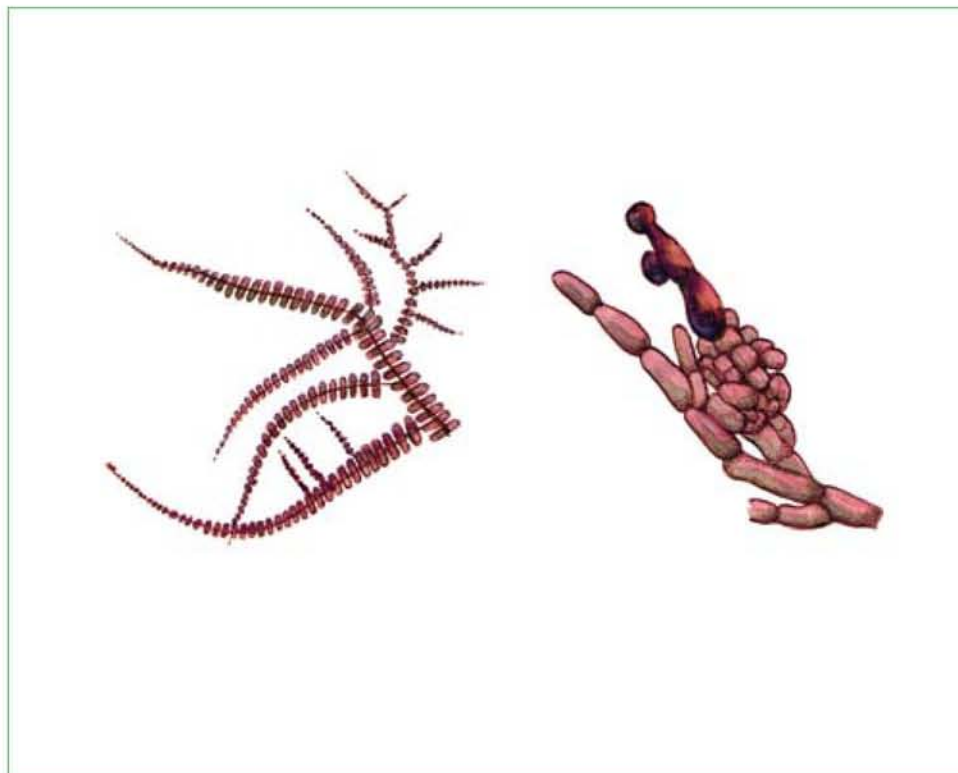
Один з небагатьох видів червоних водоростей прісних водойм з ареалом, що скорочується, важливий для вивчення питань ареалогії та альгосозології.

Ареал виду та його поширення в Україні

Диз'юнктивний ареал поширення: Європа, Азія, Америка та Австралія; на території України відома незначна кількість популяцій. Адм. регіони: Жт, Кв, Лв, Ів, Чк, Хр, Кр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється зрідка, спостерігається тенденція до зникнення. Відзначені локалітети: р. Болотниця, окол. с. Селезінка, Овруцького р-ну; струмок, перед впадінням в р. Уборть, окол. м. Олевськ Житомирської обл.; болото в Броварському р-ні Київської обл.; р. Тясмин, окол. м. Сміла Черкаської обл.; водойми з окол. м. Львова; водойми Яворівського р-ну Львівської обл.; струмок в Немирівському р-ні Вінницької обл.; р. Прут в Надвірнянському р-ні Івано-Франківської обл.; р. Оскол, окол. с. Кам'янка в Дворічанському р-ні Харківської обл.; струмок, окол. м. Сімферополь; окол. м. Ялта, окол. м. Судак; р. Сотера, окол. м. Алушта, р. Альма, р. Улу-Узень в Алуштинському р-ні.

Причини зміни чисельності

Антропогенний вплив (евтрофування водойм), антропогенне забруднення малих річок, меліоративні заходи.

Умови місцезростання

Річки і струмки з повільною течією, а також евтрофні та мезотронні болота (серед обростань каміння, черепашок та деревини).

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань 2–20 см заввишки, сіра, з оливковим, жовтим або бурим відтінком, дуже ослизнена, моноподіально розгалужена, складається з меживузлів і вузлів. Бічні гілочки аналогічні чи дещо тонші за головну вісь, здебільшого циліндричні, на верхівках тупі

та відходять майже під прямим кутом. Межи вузля вкриті щільною корою. Вузли мають кільця кулястої, еліпсоїдної, диско- чи джжкоподібної форми, що складаються з коротких гілочок і подекуди зливаються одне з одним. Однодомна рослина. Розмножується статевим (оогамія; трихогіна — булаво-, джжко- або урноподібна, гонімоласти розміщені в середині кільця) та нестатевим (моноспорами) шляхом.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Занесено до ЧКУ (1996). Охороняється в Поліському ПЗ. Необхідне створення альгосерватів у межах акваторій, де розвивається вид та контролювати стан популяцій виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Мошкова, 1970; Мошкова, Фролова, 1983; Паламар, 1957; ЧКУ, 1996; *Algae of Ukraine...*, 2006.

Автори: П.М. Царенко, Д.О. Капустін
Малюнок: Т.М. Немеровська

